

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา

The Development of Geography Instructional Model to Enhance Qualified Characteristics of Undergraduate Students in Social Studies

วินัยธร วิชัยดิษฐ์*

Winaithorn Wichaidit

อรพิน ศิริสัมพันธ์**

Orapin Sirisamphan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบ แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารความรู้และการปฏิบัติ สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม สิ่งสนับสนุนและหลักการตอบสนอง มีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้น คือ 1) เร้าความสนใจ 2) ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ 3) สร้างความคิดรวบยอด 4) ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ประเมินความก้าวหน้า 6) ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) ประเมินผล ได้ค่าประสิทธิภาพของรูปแบบ เท่ากับ 83.60/80.90 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สำหรับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด ทำให้นักศึกษาทราบผลการประเมินทันที

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิศาสตร์/ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were : 1) to develop and verify effectiveness of geography instructional model to enhance qualified characteristics of undergraduate students in social studies, 2) to compare the learning outcome and the characteristics before and after the instruction with geography instructional model 3) to investigate the satisfaction of students toward the instructional model. The samples were 50 of the first year students in social study, faculty of education, Dhonburi Rajabhat University. The research instruments were the instructional model, lesson plan, achievement test, the characteristics evaluation form and the questionnaires. The results of the study were as follow: The instructional model called EPCPAFE model were consisted of seven steps which were : 1) E: Encouragement 2) P: Presentation and Practice 3) C: Conceptualization of Knowledge 4) P: Proceeding of Characteristics Development 5) A: Assessment of Growth Development 6) F: Fostering of higher level Characteristics. and 7) E: Evaluation. The efficiency of the instructional model met the criterion of model 83.60/80.90, that was higher than the required criterion. Learning outcome of the geography students and their qualified characteristics development were gradually increased with the statistically significant different at the .05 level. The satisfaction of students toward the instructional model were at a high level.

Keywords: Geography Instructional Model/ Qualified Characteristics

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์กำลังเปลี่ยนผ่าน “สังคมฐานความรู้หรือ Knowledge Based Society” ไปสู่โลก “หลังสังคมฐานความรู้หรือ Post Knowledge Based Society” ซึ่งเป็นสังคมที่เน้นเรื่องคุณค่าของคนซึ่งจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะสำคัญ คือ “ความรู้ที่กำกับด้วยคุณธรรม” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551: 23) การพัฒนาประเทศในยุคหลังสังคมฐานความรู้จึงต้องเน้นจุดเด่นของสังคมฐานความรู้ดังต่อไปนี้ คือ การตอบสนอง (Serving) การสร้างความรู้ (Knowing) ความคิด (Thinking) และการสัมผัสประสบการณ์ (Experiencing) มาใช้ควบคู่กันไปกับการสร้างคุณค่าความไว้วางใจ (Trusting)

การใส่ใจ (Caring) การแบ่งปัน (Sharing) และความร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) ระหว่างกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551: 25) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการ์ดเนอร์ (Gardner, 2008: 153) ที่ว่าการที่เราจะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยการพัฒนากระบวนการรับรู้และคิดอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการพัฒนาและขัดเกลาด้านจิตใจใน 5 ด้านสำคัญ อันประกอบด้วยจิตสำนึก (Disciplined Mind) จิตสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) จิตเคารพผู้อื่นและตนเอง (Respectful Mind) และจิตจริยธรรม (Ethical Mind) และ

ลูวิทย์ เมษินทรีย์, (2550: 8) ได้กล่าวว่าในศตวรรษที่ 21 นี้โลกกำลังค่อยๆ เปลี่ยนจาก“โลกที่คงรูป” สู่ “โลกที่เลื่อนไหล” โลกที่คงรูปเป็น “โลกของการพึ่งพิง” ที่ผู้คนมีการปฏิสัมพันธ์กันส่วนโลกที่เลื่อนไหลเป็น “โลกที่ผู้คนมีความเป็นอิสระ” มากขึ้น ควบคู่กับ “โลกที่ผู้คนต้องพึ่งพาอาศัยกัน” ประเด็นที่น่าสนใจคือขณะนี้โลกกำลังปรับเปลี่ยนฐานรากหลักของการศึกษาที่ประกอบด้วย “ความรู้” และ “คุณธรรม” มิได้เปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตโลก ทั้งนี้เพราะการที่จะสามารถอยู่ได้ในโลกที่ผู้คนมีความเป็นอิสระได้นักศึกษาต้องมี“ความรู้”ในขณะเดียวกันจะสามารถอยู่ได้ในโลกที่ผู้คนต้องพึ่งพาอาศัยกันได้นักศึกษาต้องมี “คุณธรรม” ดังนั้นภายใต้โลกใบใหม่นี้ ผู้คนต้องการทั้งความรู้และคุณธรรม ในระดับที่เข้มข้นมากขึ้น

สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคม อาจารย์ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาโดยตรงจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของตนเองที่ต้องมุ่งช่วยให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ทั้งด้านสติปัญญา ด้านวิชาการ ความคิด และค่านิยม เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวนักศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ได้อย่างแท้จริง มีความสอดคล้องกับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา ซึ่งมุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ให้มีความเป็นครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมีความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา

สังคมศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555: 4) เมื่อพิจารณารายวิชาในหลักสูตรพบว่ากลุ่มวิชาภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพื้นที่ สิ่งแวดล้อม และลักษณะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของมอร์แกน และ แลมเบิร์ต (Morgan, J. and Lambert, D., 2005: 102) ที่ว่าภูมิศาสตร์คือวินัยและความรู้ที่ทุกคนต้องมีและร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้สังคมมีความสุข

การสอนวิชาภูมิศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้น วิลเลียม (William, 1961: 94) ได้กล่าวว่า ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาพสะท้อน และมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับโลก ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม สอนให้รู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สอดคล้องกับ เป๊ปเปอร์ (Pepper, 1985: 108) ที่ว่า ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ที่โยงไปถึงความสัมพันธ์ด้าน “ผู้คนและสิ่งแวดล้อม” ประเด็นของสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจและมองว่ากลุ่มวิชาภูมิศาสตร์เป็นพาหนะที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนการเรียนการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ลักษณะทางกายภาพสิ่งแวดล้อม และทางสังคมเป็นสำคัญ

ปัจจุบันการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา เป็นการสอนเชื่อมต่อระหว่างแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าเรื่องการแก้ปัญหาเชิงประจักษ์จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ ประเด็นปัญหาคือไม่สามารถสืบค้นหรืออธิบายพื้นฐานของสังคม ที่สร้างปัญหาเหล่านี้ออกมาได้ ดังที่โรเบิร์ต (Robert, M., 2003: 35) เสนอว่าเกิดจากช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องข้อเสนอแนะของสแตนดิช (Standish, A., 2009: 48) ที่ว่าทุกวันนี้ต้องการครูที่สอนคุณค่าทางจริยธรรมและศีลธรรม ซึ่งสอนแล้วต้องการให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ไม่ใช่เพียงแค่เปิดโลกให้เขาแต่ต้องสอนให้เขารู้จักถูกหรือผิดรู้จักการแก้ปัญหาจากการศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 5 แห่ง วินัยธร วิชัยดิษฐ์ (2553: 12-13) สรุปได้ 4 ประเด็น คือ 1) จัดสรรการเรียนรู้ให้เนื้อหาตามลำดับจากหนังสือ ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองแบบแยกส่วน 2) กระบวนการเรียนการสอนส่วนใหญ่เลือกรูปแบบการบรรยายเป็นหลักและมีกิจกรรมเสริมบ้างเล็กน้อย 3) สื่อเทคโนโลยีและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ และ 4) ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้มากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของนักศึกษา ให้นักศึกษามุ่งบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดได้และส่งผลต่อเนื่องถึงคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไป ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและ การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างแท้จริง จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ด้วยวิธีการเชิงระบบที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา โดยใช้หลักการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner Centered Instruction) และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบสามารถส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยยึดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 ในประเด็นเร่งด่วน 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวคิด Five minds for the Future ของการ์ดเนอร์ (Gardner, 2008: 153) และแนวคิดของฮาวิงเฮิร์ส (Havinghurst, J.R., 1967: 358-360) โดยใช้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพเป็นสาระและสื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด วิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้

และฝึกปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และภายหลังเสร็จสิ้นการใช้รูปแบบการจัดการเรียนสอน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนประเมินตนเองก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภูมิศาสตร์กายภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 ห้องเรียนรวมทั้งสิ้น 150 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภูมิศาสตร์กายภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2 ห้องเรียน

รวมทั้งสิ้น 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน 50 คน และ กลุ่มคู่ขนาน จำนวน 1 ห้องเรียน 50 คน ได้มาจากการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักการ และแนวคิด (ADDIE Model) ที่ปรับปรุงตามแนวคิดของ Kruse, 2008; Dick and Carey, 2005; Joyce and Weil, 2009) ร่วมกับ กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น แนวคิด Five minds for the Future ของ การ์ดเนอร์ (Gardner, 2008) แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่เป็นคนดี ของ ฮาวิงเฮิร์ส (Havinghurst, J.R., 1967) กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยประยุกต์จากการจัดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. เครื่องมือในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้

1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการจำนวน 1 ฉบับ

1.2 แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์กายภาพ จำนวน 1 ฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 4.70-5.00

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 12 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง มีค่าประสิทธิภาพของแผนเท่ากับ 83.60/80.90 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพ แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.50 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.55-0.80 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60-0.70 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ในการหาประสิทธิภาพภาคสนามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่แบบไม่อิสระ (t-dependent test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้รูปแบบการเรียนการสอนชื่อว่า “EPCPAFE Model” โดยรูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ คือ

(1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน คือ ประยุกต์และผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม การจัดการเรียนรู้โดย

ผู้เรียนนำตนเอง การใช้กรณีศึกษา การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการรับใช้สังคม ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา

(2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนคือเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิชาสังคมศึกษา

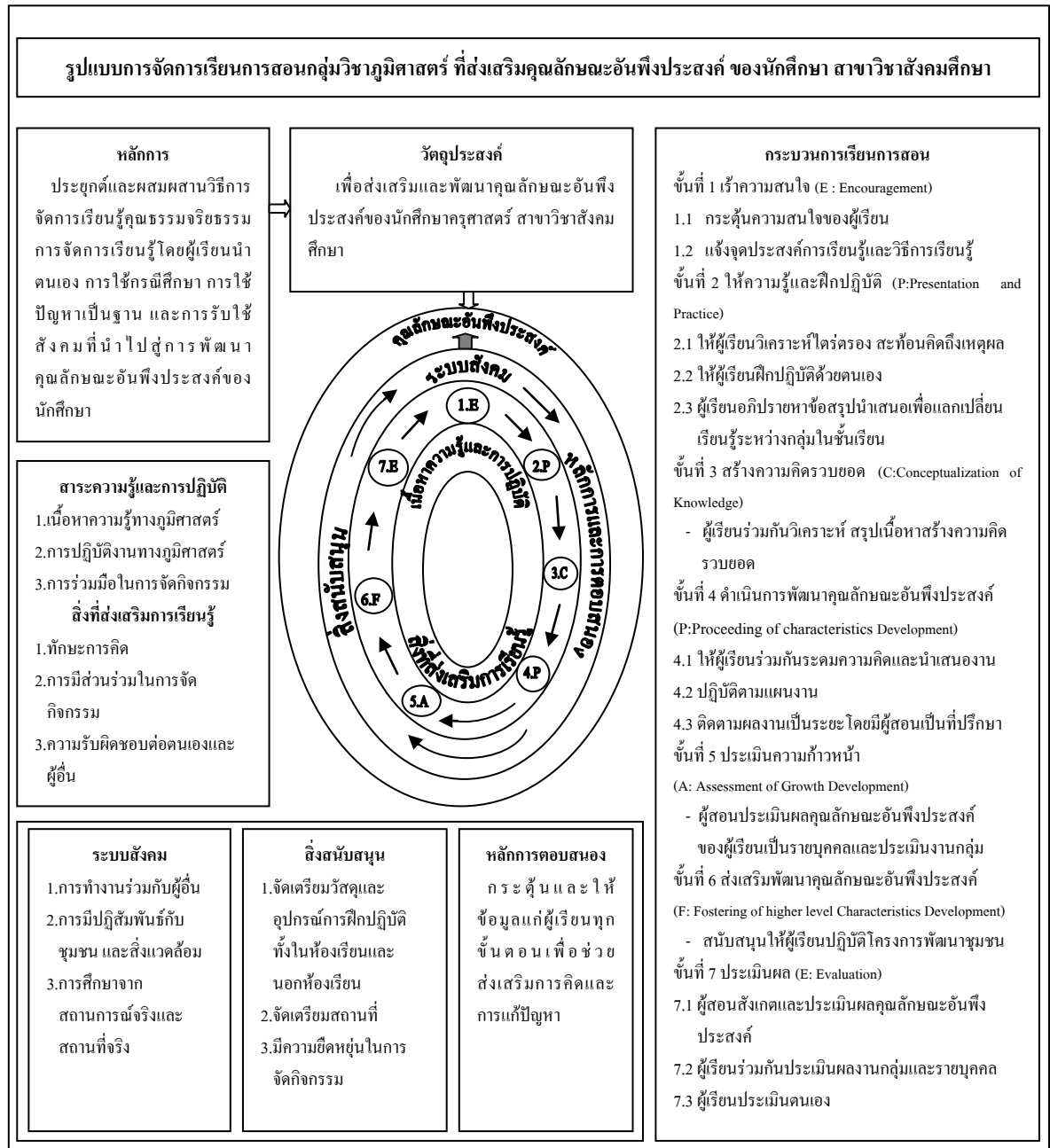
(3) กระบวนการเรียนการสอน มีส่วนประกอบดังนี้ ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (E : Encouragement) ขั้นที่ 2 ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ (P : Presentation and Practice) ขั้นที่ 3 สร้างความคิดรวบยอด (C : Conceptualization of Knowledge) ขั้นที่ 4 ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (P : Proceeding of Characteristics Development) ขั้นที่ 5 ประเมินความก้าวหน้า (A : Assessment of Growth Development) ขั้นที่ 6 ส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (F : Fostering of Higher Level Characteristics Development) ขั้นที่ 7 ประเมินผล (E : Evaluation)

(4) สาระความรู้และการปฏิบัติ ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิศาสตร์กายภาพการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ยุทธวิธีการแก้ปัญหาและการร่วมมือกันเรียนรู้

(5) ระบบสังคม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของนักศึกษาในการเรียนการสอนโดยนักศึกษามีการทำงานร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนด้วย

(6) สิ่งสนับสนุน จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรม จัดเตรียมสถานที่ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและปลอดภัย มีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม

(7) หลักการตอบสนอง อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทในการกระตุ้นและให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนทุกขั้นตอนเพื่อช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหา

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชา ภูมิศาสตร์กายภาพก่อนและหลังการใช้รูปแบบพบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 31.86^*$ Sig = 0.00 ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 20.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.85 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 31.48 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน เท่ากับ 4.07

ตารางที่ 1 รายงานผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบ

ช่วงเวลา	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน	50	40	20.48	3.85	31.86*	0.00
หลังเรียน	50	40	31.48	4.07		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักศึกษา ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 46.28^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน เท่ากับ 2.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 4.45

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.19 และนักศึกษา ประเมินตนเองพบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 28.26^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนน เฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.33 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15

ตารางที่ 2 รายงานผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้านประเมิน โดยอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาประเมินตนเอง ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบ

ผู้ประเมิน	ช่วงเวลา	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
อาจารย์	ก่อนเรียน	50	5	2.92	0.21	46.28*	0.00
	หลังเรียน	50	5	4.45	0.19		
นักศึกษา	ก่อนเรียน	50	5	3.02	0.33	28.26*	0.00
	หลังเรียน	50	5	4.48	0.15		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม เรื่องการมีจิตสาธารณะก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าจากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 51.60^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และจากนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 38.07^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ด้านความรู้ เรื่องการนำความรู้สู่การปฏิบัติจากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 35.58^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และจากนักศึกษาประเมินตนเองพบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 31.76^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ด้านทักษะทางปัญญา เรื่องการคิด จากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 38.59^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาประเมินตนเองพบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 29.25^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.4 ผลการเปรียบเทียบ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เรื่องความรับผิดชอบต่อการทำงานจากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนพบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 38.07^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาประเมินตนเอง

พบว่าเมื่อทดสอบสถิติ $t = 28.26^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.5 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 33.71^*$ Sig = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาประเมินตนเองพบว่าเมื่อทดสอบสถิติ $t = 27.96^*$ Sig = 0.00 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชา ภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของ นักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.36 และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการประเมินผลในการเรียน $\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.64 รองลงมา ได้แก่ ด้านด้านบรรยากาศในการเรียน $\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.44 ด้านการจัดกิจกรรมในการเรียน $\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.44 และ ด้านระยะเวลาในการเรียน $\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.64

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีชื่อว่า “EPCPAFE Model” มีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารความรู้และการปฏิบัติ สิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบ สังคม สิ่งสนับสนุน และหลักการตอบสนอง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (E: Encouragement) 2) ขั้นให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ (P: Presentation and Practice) 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด (C: Conceptualization of Knowledge) 4) ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (P: Proceeding of Characteristics Development) 5) ขั้นประเมินความก้าวหน้า (A : Assessment of Growth Development) 6) ขั้นส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (F: Fostering of higher level Characteristics Development) และ 7) ขั้นประเมินผล (E: Evaluation) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนา มีค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 4.70–5.00 และนำไปหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ได้ค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เท่ากับ 83.60/80.90 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและตามหลักการของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา เป้าหมายการผลิตบัณฑิตของสาขาวิชาสังคมศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ

ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการพัฒนาแบบ การจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิด ADDIE Model ปรับปรุงตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kruse, 2008: 1) ซึ่งนำมาประยุกต์ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design & Development) ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce and Weil, 2009: 9) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) ประกอบด้วย 1) กระบวนการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน (Syntax หรือ Phases) 2) ระบบสังคม (Social System) 3) หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) และ 4) สิ่งสนับสนุน (Support System) ส่วนที่ 2 เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) และส่วนที่ 3 ประกอบด้วยสาระหลักและสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and Nurturant Effects) ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดมีความสัมพันธ์ส่งเสริมกันและกันตลอดทั้งระบบสอดคล้องกับแนวคิดของ เควิน ครูส (2008: 1) ที่ว่าการพิจารณาความเหมาะสมของการเรียนการสอน ต้องประเมินทุกองค์ประกอบและนำสิ่งที่บกพร่องมาปรับปรุง เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพของ นักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลการเรียนรู้หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอน นี้ได้กำหนดหลักการ ซึ่งใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ที่สำคัญตลอดกระบวนการและการปฏิบัติตามรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอย่างครบถ้วน โดยมุ่งสร้างและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยการประยุกต์และผสมผสาน แนวคิดการจัดการ เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม แนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นประสบการณ์ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ รับผิดชอบ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำ ตนเอง แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายควบคู่กับ การพัฒนาทักษะต่างๆ โดยบูรณาการกับหลักสูตร ที่ใช้อยู่ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม ผ่านการร่วมมือ ในการปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน เน้นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและ ส่วนรวม เน้นการปลูกฝังความตระหนักภายในตน มีคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาให้มีความรักความเมตตา เห็นใจผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เมื่อ ผู้เรียนเข้าใจหลักการเรียนการสอนอย่างลึกซึ้งและ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ จึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ด้าน จากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาประเมิน ตนเอง นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อน เรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ยอมรับสมมติฐานการ วิจัยข้อที่ 3 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักศึกษา อยู่ในระดับมากโดยลำดับที่ 1 คือด้าน คุณธรรมจริยธรรมเรื่องการมีจิตสาธารณะมีคะแนน

เฉลี่ย เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15 อยู่ในระดับมากที่สุดและลำดับที่ 5 คือด้าน ทักษะทางปัญญาเรื่องการคิดมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 อยู่ใน ระดับมากเป็นลำดับสุดท้ายเมื่อเปรียบเทียบเป็น รายด้านผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน คุณธรรม จริยธรรม เรื่อง การมีจิตสาธารณะของ นักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการ จัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลหลังเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียน การสอนได้ประยุกต์หลักการรับผิดชอบ การเรียนรู้ ในสถานการณ์จริง ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้เรียนทุกคน ยังได้มีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่ระดม ความคิด ร่วมแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำ ความรู้สู่การปฏิบัติ เรียนรู้ในสถานการณ์จริงโดย ผ่านทางกิจกรรมจิตสาธารณะทำให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและได้รับการ พัฒนาในทุกด้านพร้อมๆ กัน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ การคิด และทักษะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ การ์ดเนอร์ (Gardner , 2008: 16) ที่ว่าศตวรรษ ที่ 21 จำเป็นที่จะต้องสร้างคนให้มีสติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตบริการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์สูงสุด

3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน ความรู้ เรื่อง การนำความรู้สู่การปฏิบัติของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียน การสอนที่พัฒนาขึ้น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลหลังเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก สูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนได้ให้ความรู้เชิงทฤษฎีพร้อมทั้งทำการสาธิต โดยประยุกต์และผสมผสานหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ หลักการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน และหลักการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง ที่จัดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกัน วิเคราะห์ ไตร่ตรอง สะท้อนคิดถึงเหตุผล และให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง อภิปรายหาข้อสรุปนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม และฝึกปฏิบัติจริงในสถานที่ต่างๆ มีการแก้ปัญหา ที่ช่วยเพิ่มความรู้ความชำนาญให้กับนักศึกษายิ่งขึ้น

3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะทางปัญญา เรื่อง การคิด ของนักศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลหลังเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก สูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ใช้แนวความคิด การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม เน้นประสบการณ์ และรับใช้สังคม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เน้นการคิดรับฟังวิธีคิด วิธีการให้คุณค่าความหมายของคนอื่นต่อสิ่งที่คิด และพูด สามารถสรุปเนื้อหาสาระสำคัญนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอด ทำให้เกิดเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เรื่อง ความรับผิดชอบ ของนักศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลหลังเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก สูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาทักษะความรับผิดชอบในการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ใช้หลักการสร้างและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยการประยุกต์ และผสมผสานการจัดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในวิชาภูมิศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอน เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ และในการจัดการเรียนการสอน แต่ละครั้ง มีการเรียกชื่อนักศึกษาโดยใช้วิธีการ เรียกชื่อแบบสร้างสรรค์ที่ทำให้บรรยากาศในการเรียน ไม่ตึงเครียด นอกจากนี้ในขั้นตอนการเรียนการสอน ยังมีการประเมินความก้าวหน้าด้วยตัวเอง และผู้สอน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น สอดคล้องกับสิ่งที่นักศึกษาต้องปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ประกอบกับสถานศึกษามีการมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาคุณลักษณะด้านดังกล่าวเป็นประจำอยู่แล้วจึงทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับสูง

3.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีผลหลังเรียนซึ่งอยู่ในระดับมากสูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมและโอกาสให้ผู้เรียนใช้ดุลยพินิจในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง โดยที่ขณะเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎี ผู้สอนได้มอบหมายงานให้นักศึกษาได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และในการลงพื้นที่ปฏิบัติการจิตสาธารณะ นักศึกษาจะต้องสืบค้นข้อมูลของพื้นที่ต่างๆ พร้อมทั้งใช้เครื่องมือสารสนเทศทางภูมิศาสตร์จนเกิดความชำนาญ จึงส่งเสริมให้รู้

และชำนาญยิ่งขึ้น

4. ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจรายด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการประเมินผลในการเรียน และเมื่อแยกเป็นรายข้อ ได้แก่ การเรียนการสอนนี้สามารถทำให้นักศึกษาได้มีความคิดริเริ่ม/คิดแก้ปัญหาในการช่วยเหลือสังคม บรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด การเรียนการสอนนี้สามารถทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และการเรียนการสอนนี้ทำให้ทราบผลการประเมินทันที ซึ่งทำให้นักศึกษาสนใจเรียนรู้อเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ มีการช่วยเหลือกันในการเรียนและการทำกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาโดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น พยายามใช้ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จริง ของจริง และการร่วมปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ การ์ดเนอร์ (Gardner, 2008) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต้องให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ในสาระวิชา มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะใจความหรือจับประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบต่างๆ และสามารถนำข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้และสั่งสมไว้ มาประยุกต์ใช้ เน้นความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบ ให้ผู้เรียน

มีความอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติและเคารพในความคิดของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้และส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้จริงผู้สอนควรเข้าใจและดำเนินการตามองค์ประกอบและเงื่อนไขของรูปแบบการเรียนการสอนอย่างถูกต้อง

2. จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่องการมีจิตสาธารณะเมื่อเปรียบเทียบกับด้านต่างๆ อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมโดยการรับใช้สังคมทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักและรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เรื่อง การคิด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านต่างๆ ยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นในระยะแรกควรใช้เวลาในการคิดและใช้กิจกรรมที่ฝึกทักษะด้านการคิดให้มากขึ้นและให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้ทักษะการคิด โดยการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวนักศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพราะการเรียนการสอนทำให้นักศึกษาได้มีความคิดริเริ่มคิดแก้ปัญหาในการทำช่วยเหลือสังคมบรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนด้วยกันและแสวงหาข้อมูลจากแหล่ง

การเรียนรู้ที่หลากหลายนักศึกษานำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ และทำให้ทราบผลการประเมินทันที สำหรับด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนควรปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละหน่วย เพิ่มเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะให้มากขึ้นและมีความ

ยืดหยุ่นดั่งนั้นในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์นี้ไปใช้อาจารย์ผู้สอนควรปรับเวลาให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมและกลุ่มของผู้เรียนควรเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์. (2555). **หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วินัยธร วิชัยดิษฐ์. (2553). **การสอนสังคมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). **ยุทธศาสตร์การบริหาร: แผนผังเชิงยุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2550). **โมเดลการศึกษาในโลกที่ไม่ใช่ไบเดิม [ออนไลน์]**. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2550. จาก <http://www.sites.google.com/site/drsuvitmaesincee/publishederticle/modelkarsuksani%E2%80%99dlokhimchibideim%E2%80%99D>
- Dick, Walter, Lou Carey, and James O. Carey. (2005). **The Systematic Design of Instruction**. 6th ed. Boston: Pearson.
- Havighurst, Robert J..(1967). **Society and Education**. A Book of Readings. New York: Allyn & Bacon.
- Howard Gardner. (2008). **Five Minds for The Future**. Harvard: Business Press Boston, Copyright.
- Joyce, B., Weil, M., and others. (2009). **Models of Teaching**. 8th ed. New York: Allyn & Bacon.
- Kruse, K. (2008). **Introduction to Instructional Design and The ADDIE Model [Online]**. Accessed 2 December 2010. Available from <http://www.transformativedesigns.com/id.systems.html>
- Morgan, J., and Lambert, D. (2005). **Geography: Teaching School Subjects 11-19**. London: Routledge.
- Pepper, D. (1985). **“Why Teach Physical Geography?”** in Contemporary Issues in Geography and Education. 47, 2 (January 1985): 45-51.
- Roberts, M. (2003). **Learning through Enquiry**. Sheffield: Geographical Association.
- Standish, A. (2009). **Global Perspectives in the Geography Curriculum: Reviewing the Moral Case For Geography**. London: Routledge.
- Williams, R. (1961). **The Long Revolution**. New York: Columbia University Press.